



Estetisk-filosofiska fakulteten
(Pedagogik)

Madeleine Hjelm

Dramatik som pedagogik

Några pedagogers syn på drama i skolan

Dramatics as a way of teaching

A few educators view of drama in school

Examensarbete 10 poäng
Lärarprogrammet

Datum: 07-05-28
Handledare: Anders Hedin

Sammanfattning

Detta examensarbete handlar om drama som pedagogik, vad det är, hur man gör och varför man gör det. Mitt syfte med den här uppsatsen är att lyfta fram kunskap om hur vi pedagoger ska kunna hjälpa elever i våra klasser genom att använda drama som metod för kunskap och utveckling. Arbetet innefattar tre intervjuer samt litteraturstudier om ämnet. Individerna som jag har intervjuat är en klasslärare på mellanstadiet, en dramalärare samt en barnteaterförfattarinna. Intervjuerna innehöll frågor som rörde drama som pedagogik och hur de som pedagoger kommer i kontakt med detta, vad de tycker om drama som pedagogik, samt vad man kan använda det till och vilka fördelar som blir följden av användandet.

Jag kom fram till att drama som pedagogik är en metod med vilken elever och lärare lär sig mer om sig själva, varandra och världen. Jag kom också fram till att drama som pedagogik verkar både personlighetsutvecklande och grupputvecklande samtidigt som den hjälper eleverna på ett stimulerande, kreativt och roligt sätt mot sina kunskapsmål och är därför en bra metod. Jag kom också fram till att vi pedagoger genom att bjuda på oss själva, samtidigt som vi involverar eleverna i en beslutandeprocess om sitt eget lärande inom dramats ramar, där vi verkar som medagerare för att inspirera, stimulera och styra våra elever, så att de upplever att kunskapsinhämtande är roligt och intressant, utövar en givande pedagogik som stärker individerna i gruppen.

Nyckelord

Drama, pedagogik, metodik, lärande

Abstract

This degree project is about drama as a way of teaching, what it means, how one's supposed to accomplish it and why one would like to do it. My goal with this essay is to discuss how we, the teachers, are to help our students by using drama as a method for knowledge acquisition and personal development. This study includes three interviews as well as studies of literature about the subject. The individuals that agreed to be interviewed are a teacher who works with grades four to six, a drama teacher and a writer of plays for children. The interviews included questions regarding drama as a way of teaching, what experiences the people interviewed have regarding that method, what their ideas of the method are, how to use it and what benefits there might be from using it.

My conclusion was that drama as a way of teaching is a method with which both teachers and students gain knowledge about themselves, each other and the world around them. I also state that drama as a way of teaching is beneficial to both the individuals as well as the group because they evolve and grow through the usage of this method and at the same time it helps the students towards their learning outcomes in a stimulating, creative and fun way, which makes this a good method for learning. I also state that we, the teachers, by acting out along with the students, instead of being reserved, and involve the students in important decisions about their learning within the limits of the drama, where we try to inspire, stimulate and guide our students so they will experience that gaining knowledge is fun and interesting, is practicing a method which strengthens the individuals of the group.

Keywords

Drama, pedagogy, methods, learning and teaching

Innehållsförteckning

Inledning, Bakgrund, Problemformulering	4
Syfte och frågeställningar	5
Litteraturgenomgång	6
Drama som pedagogik – vad är det?	6
Sammanfattning	7
Drama som pedagogik – är det bra?	8
Sammanfattning	10
Drama som pedagogik – hur gör jag?	11
Sammanfattning	13
Preciserad frågeställning	14
Metod	15
Metodval, Instrument, Frågor	15
Urval, Genomförande, Databearbetning	16
Reliabilitet/Validitet, Etik	17
Resultat	18
En dramalärares syn på drama som pedagogik	18
Sammanfattning	20
En klasslärares syn på drama som pedagogik	21
Sammanfattning	23
En barnteaterförfattarinns syn på drama som pedagogik	24
Sammanfattning	26
Diskussion	27
Metoddiskussion	27
Resultatdiskussion	29
Förslag till fortsatt forskning	31
Källförteckning	
Litteratur, Internet	

Inledning

Innan jag började min utbildning på Karlstads Universitet så arbetade jag som dramalärare på en teater i min hemstad. Jag fick där många erfarenheter som rörde grupp sammansättning, projicering, förväntan och utveckling med mera. Jag såg själv vad jag ansåg vara flera fördelar med att arbeta med drama med barn. Skillnaden mellan hur jag arbetade då och hur jag planerar att arbeta med drama med mina elever är att jag inte bara kommer att arbeta med drama med målsättningen att göra en uppsättning att visa för föräldrarna utan även arbeta med drama som metod för inläring och utveckling.

Bakgrund

Hur stämmer detta arbetssätt överens med vad läroplanerna säger? Så här står det i Lpo94's riktlinjer för kunskap att varje lärare ska göra:

*”– utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
– stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan,
– samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen,
– organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.”¹*

Eftersom dessa punkter stöder det arbetssätt som drama som pedagogik medför enligt mina tidigare erfarenheter så tänkte jag ta reda på om det även är verklighet för fler pedagoger.

Problemformulering

Är problemet att vi pedagoger inte ser drama som pedagogik tillämpat i våra skolor? Är problemet att vi inte vet hur vi skulle kunna gå tillväga? Eller är problemet rent av att vi inte anser att drama som pedagogik är en bra idé? För att kunna svara på dessa frågor och ta ställning till idén om drama som pedagogik måste vi veta vad drama som pedagogik innebär, varför den skulle kunna hjälpa oss i vår lärargärning och hur vi i så fall skulle gå till väga för att använda oss av drama som pedagogik.

¹ Lpo94 Riktlinjer för kunskap

Syfte och frågeställningar

Mitt syfte med den här uppsatsen är att lyfta fram kunskap om hur vi pedagoger ska kunna använda drama som metod för elevens kunskap och utveckling. Jag vill i denna uppsats belysa ämnet drama som pedagogik utifrån några olika pedagogers perspektiv: en klasslärare, en dramalärare och en barnteaterförfattarinna. De frågeställningar som jag har i mitt arbete är:

- 1 Vad är drama som pedagogik?
- 2 Varför är drama en bra metod för kunskap och utveckling?
- 3 Hur kan vi pedagoger med drama i skolan hjälpa våra elever i deras lärande?

Litteraturgenomgång

Drama som pedagogik – vad är det?

För att kunna svara på denna fråga så kan det vara bra att först få reda på vad begreppet drama innebär. I Viveka Rasmussons bok *DRAMA – konst eller pedagogik?* så har hon samlat en liten lista på vad drama kan vara där hon till exempel nämner:

DRAMA är en konstnärlig och pedagogisk arbetsform.

DRAMA är att pedagogiskt använda sig av lekar, gruppövningar, improvisationer och andra teaterformer.

DRAMA är ett skapande, lustfyllt lagarbete, där arbetet är viktigare än resultatet.

DRAMA är ett sätt att stimulera, tillvarata och utveckla kommunikation mellan människor.²

Detta visar att drama inte är det skådespel som visas på en scen vilket kan vara en vanlig uppfattning. Anders Järleby förtydligar i sin bok *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*:

Teater kan också beskrivas som ett verktyg i en undervisningsprocess där målet kan vara att med teatrala medel nå en viss insikt i mänskliga beteenden och mänskliga relationer. Den beskrivna processen kallas ofta för drama.³

Vad är det då vi tänker på när vi säger drama som pedagogik? Anders Järleby uttrycker det så här i sin bok:

Teater och drama har i ett utbildningssammanhang genom historien setts som ett förlösande ämne vad gäller personlighetsutveckling och träning av hela människan. Enligt en sådan uppfattning har inte bara förståndet utan också kropp, känsla, handling och fantasi som mänsklig kommunikation kunnat användas och beaktas i en holistisk lärandeprocess.⁴

Ett ämne med vilket hjälp vi kan lära andra ämnen, samt utvecklas som individer.

² Rasmusson, Viveka, (2000): *DRAMA – konst eller pedagogik?* s 161.

³ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 14.

⁴ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 15.

Detta betyder att det inte är själva dramat i sig som behöver stå i centrum. Vad kan man då använda det till? Christel Öfverström svarar i sin bok *Upplevelse, inlevelse och reflektion – drama som en aktiv metod i lärandet*:

Drama är ett sätt att få kunskap om livet och har funnits långt tidigare i andra länder/kulturer. Riter, myter, symboler står för människans förståelse av världen på samma sätt som idag; utifrån sagor och myter, vilka speglar verkligheten.⁵

Att spegla verkligheten och få uppleva den med hjälp av dramats metoder i stället för att läsa sig till teoretisk kunskap, eller som Anders Järleby uttrycker det:

Teater har också kunnat ses som ett hjälpämne till de teoretiska ämnena, språk, historia och religion, där utgångspunkten har varit att få en djupare insikt i ämnet genom att gestalta det aktuella inlärningsstoffet fysiskt och sensitivt i motsats till ett förståndsmässig och teoretisk inläring.⁶

Drama som pedagogik kan alltså ses som en metod i lärarens yrke att befästa kunskap genom upplevelse, utförande och reflektion, både i samspel med andra och enskilt.

Sammanfattning

Med drama menar jag den process, samt det arbete som utförs i gruppen. Teater är själva uppsättningen eller produktionen. Skillnaderna kan tyckas små och gränserna är ibland flytande, men om man ska hårdra det så är syftet med drama fokuserat på utveckling av individen och/eller gruppen medan syftet med teater lägger fokus på en slutproduktion med publik. Självklart finns det variationer och processen som ensemblen går igenom för att nå målet teater kan också kallas för ett dramarbete, samtidigt som ett arbete i drama kan utvecklas till en teaterproduktion även om det kanske inte var intentionen från början. Med drama som pedagogik menar jag metoden att använda sig av drama (som kan bli en teater, men inte behöver bli det) i sitt pedagogiska arbete för att stärka individerna i klassen samt klassen som grupp och som metod för inläring och kunskap.

⁵ Öfverström, Christel, (2006): *Upplevelse, inlevelse och reflektion – drama som en aktiv metod i lärandet*. s 53.

⁶ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 15.

Drama som pedagogik – är det bra?

Vad är då de positiva fördelarna med att arbeta med drama som pedagogik? Christel Öfverström uttrycker det så här:

På sin kammare kan man fundera, reflektera, läsa texter som har anknytning till uppgiften och bestämma uppgifter som man vill prova i fysisk aktion ihop med de andra. Men det är först på golvet och i kontakt övriga deltagare som själva lärandet kan ta fart och som man kan kontrollera om de egna funderingarna och reflektionerna vinner gehör i handling. På så vis skiljer sig det tankemässiga lärandet från det fysisk-sensitiva-tankemässiga lärandet i drama och teater.⁷

I kontakten med övriga deltagare, det betyder alltså att det händer någonting särskilt när man träffas och utövar drama tillsammans som man inte kan erhålla på egen hand. Christel Öfverström fortsätter:

Mitt eget synsätt på drama som metod är att det handlar om kommunikation, både ur ett intrapersonellt och ur ett interpersonellt perspektiv. Dessa går dock inte att skilja på, eftersom tanke, ord och handling relaterar till varandra, både på individnivå och relationer till andra människor och världen. Ett sätt att få denna kunskap är att använda drama som metod, eftersom dramats grundtanke är att erhålla kunskap om sig själv för att förstå andra människor. Basen i all kommunikation är kunskap om sig själv och därför finns en stark interaktion mellan drama och kommunikationsbegreppet. Drama är för mig ett möte med omvärlden och mig själv där känsla, spontanitet, fantasi, kreativitet och upplevelse, inlevelse samt reflektion utgör viktiga byggstenar till kunskap och kunnighet.⁸

Att lära med hjälp av känsla, fantasi, kreativitet, upplevelse, inlevelse och reflektion låter spännande, intressant och varierande, men vad är det då man lär sig på detta sätt? Anders Järleby låter oss veta det med dessa ord:

Enligt Way handlar drama inte om att utveckla ämnet drama utan om att hjälpa de enskilda eleverna att utveckla sin egen personlighet. Way vill definiera begreppet drama som ett sätt 'att öva sig i att leva'. Metoden, där Way erkänner

⁷ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 43.

⁸ Öfverström, Christel, (2006): *Upplevelse, inlevelse och reflektion – drama som en aktiv metod i lärandet*. s 56.

att hans teatrala källa är Stanislavskij, blir att aktivera sina sinnen och sin fantasi samt att bli medveten om sina kroppsliga möjligheter, tal känslor och tanke.⁹

Det verkar som om man vid sidan om de teoretiska kunskperna som man erhåller också utvecklas som individ. Så här säger Christel Öfverström:

Personlig utveckling består av två kategorier där den första kategorin är att genom drama får man ökad självkänedom, den andra kategorin betonar ökad självkänsla, i den tredje uttrycks ökad empati och sensitivitet och slutligen i den fjärde kategorin en ökad kroppsmedvetenhet.¹⁰ och Betty Jane Wagner säger: ”Alltför ofta undervisar vi (...) utifrån en lektionsplan och inser inte (...) att improvisation frigör energi.¹¹

Detta stämmer också överens med vad de grundläggande värdena i skolans värdegrund och uppdrag går ut på enligt Lpo94: ”Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet¹².”

Det var tydligen inte bara en fördel med att använda drama som pedagogik, kan det finnas fler? Viveka Rasmusson sammanfattar ytterligare några punkter så här:

DRAMA tränar gemensamt beslutsfattande.
DRAMA tar sin utgångspunkt i varje grupps och dess deltagares förutsättningar, intressen och sociala verklighet.
DRAMA är att genom upplevelse och bearbetning nå kunskap.
DRAMA utgår från en helhetssyn på människan och samhället.¹³

Detta är inte heller ett så nytt påhitt som man kanske kan tro. Detta arbetssätt har funnit ett tag och Anders Järleby säger att:

Teaterträning och uppförande av teaterföreställningar har genom historien och enligt skoltraditionen betraktats som en bra träning för eleven i kommunikation.¹⁴

⁹ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 21.

¹⁰ Öfverström, Christel, (2006): *Upplevelse, inlevelse och reflektion – drama som en aktiv metod i lärandet*. s 59.

¹¹ Wagner, Betty Jane, (1993): *Drama i undervisningen*. s 28.

¹² Lpo94 Skolans värdegrund och uppdrag

¹³ Rasmusson, Viveka, (2000): *DRAMA – konst eller pedagogik?* s 161.

Detta betyder att pedagoger tidigare har använt sig av drama som metod för kommunikationsutveckling.

Det har inte bara konstaterats att drama är en bra metod för individuell utveckling och lärande, det har till och med skrivits i Lpo94 att:

Eleverna skall få uppleva olika uttryck för kunskaper. De skall få pröva och utveckla olika uttrycksformer och uppleva känslor och stämningar. Drama, rytmik, dans, musicerande och skapande i bild, text och form skall vara inslag i skolans verksamhet. En harmonisk utveckling och bildningsgång omfattar möjligheter att pröva, utforska, tillägna sig och gestalta olika kunskaper och erfarenheter. Förmåga till eget skapande hör till det som eleverna skall tillägna sig.¹⁵

vilket innebär att vi som lärare måste inkludera drama i vår undervisning. Någoting som kan vara till stor gagn för våra elever om vi gör på rätt sätt. Hur ska vi då gå tillväga? Nästa stycke behandlar den saken.

Sammanfattning

Vad dessa författare menar är att drama som metod för inläring inte bara hjälper eleverna i sina teoretiska studier utan också är en rolig metod för inläring och kunskapsinhämtning. Det som samtidigt sker är både individutvecklande och grupputvecklande under processens gång, samt att det är kritiskt för ett dramarbete att individerna möts. Drama är inte grupputvecklande om individerna enbart studerar på egen hand, även om enskild kunskapsinhämtning ses som ett komplement och i vissa fall en förutsättning för att ett dramaarbete ska leda framåt. Drama ser till varje individ och bygger på kommunikation.

¹⁴ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 15.

¹⁵ Lpo94 Skolans värdegrund och uppdrag

Drama som pedagogik – hur gör jag?

Om man nu tycker att drama som pedagogik verkar vara ett bra sätt att undervisa på och tänker prova att använda drama som pedagogik, hur ska man gå till väga? Betty Jane Wagner skriver så här i sin bok *Drama i undervisningen*:

Heatcote föreslår lärarna att börja med en mycket ärlig analys av sina egna förutsättningar. På åtminstone sex punkter anser hon att var och en måste hitta sin egen toleransnivå.

1. *beslutsfattande*
2. *ljudnivå*
3. *distans*
4. *gruppstorlek*
5. *undervisningsattityder*
6. *lärarauktorit*

Om trycket blir för starkt på någon av de här punkterna förlorar läraren sin värdighet, tappar kontrollen över klassen och blir missnöjd med sin insats. För att kunna värna om sin integritet måste varje lärare veta vad han eller hon klarar av.¹⁶

Det är alltså viktigt att tänka på strukturen eller ramen inom vilken dramat skall få leva. Varför är det då så viktigt att veta var man som lärare själv står? Är det inte barnen som ska agera? Anders Järleby skriver:

Kreativitet kan ges en betydelse av att göra, skapa och att ge existens. Att vara kreativ inom teater och drama handlar om att involvera sig själv, sina egna erfarenheter och drömmar, sin kropp och sin relation till omgivningen i ett byggande av nya världar.¹⁷

Det verkar ju som om det krävs en del av pedagogen för att kunna låta eleverna få uppleva dramats fantastiska världar och möjligheter. Hur kan läraren göra detta? Anders Järleby fortsätter:

Läraren kan leda undersökningen framåt genom att, under spelets gång, presentera frågor om situationen, presentera komplikationer och konflikter

¹⁶ Wagner, Betty Jane, (1993): *Drama i undervisningen*. s 47.

¹⁷ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 41.

*och, om det finns anledning, själv ge sig in i fiktionen med utifrån kommande roller.*¹⁸

Viveka Rasmusson skriver också om ”lärare i roll tekniken” i sin bok *DRAMA – konst eller pedagogik?* där hon uttrycker sig så här:

(...)teacher in role (lärare i roll tekniken). Denna teknik innebär att läraren själv går in i en roll och med rollen som uttrycksmedel för handlingen i ett undervisningsförlopp framåt. På detta sätt påverkar de spelet inifrån, ställer frågor, samlar ihop och utvecklar spelet, när det tenderar att bli klichémässigt.¹⁹

Läraren har alltså ett stort ansvar för att dramat ska bli lärorikt och givande för eleverna, men hur fungerar det om inte eleverna har något att säga till om? Christel Öfverström förklarar hur eleverna blir delaktiga:

Att uppleva utifrån diskussion är grunden i Heathcotes dramaarbete och här börjar identifikationsprocessen. Därefter stoppar hon för att mana till eftertanke och diskussion. Hon tar emot alla förslag och repeterar, kommenterar och handlar utifrån eleverna. Genom att ta fram alla förslag från eleverna föder engagemang, känslor och inlevelse. Bra lärare stimulerar upplevelser av konst, språk, rörelse och drama. Att uppleva genom drama stimulerar elevernas mognad menar hon. Det är när eleverna tror på dramat som identifikationen sker. Dramat frigör energi. Heathcote kallar detta för ”explosiv undervisning”.²⁰

Det är inte bara bra att eleverna får ta ansvar och påverka, det är nödvändigt för en berikad lärandeprocess, dessutom är det i enlighet med Lpo94 där det står: ”Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.”²¹

Det är alltså viktigt att få eleverna att tro på dramat och att de har medbestämmanderätt; varför är det så? Betty Jane Wagner svarar:

¹⁸ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 23.

¹⁹ Rasmusson, Viveka, (2000): *DRAMA – konst eller pedagogik?* s 182.

²⁰ Öfverström, Christel, (2006): *Upplevelse, inlevelse och reflektion – drama som en aktiv metod i lärandet*. s 63.

²¹ Lpo94 Skolans värdegrund och uppdrag

Om de ser sina egna idéer ta form är de mer benägna att delta i dramat. När eleverna väl kommit igång är problemet att också fortsättningsvis hålla dem igång på ett fruktbart sätt. Också under dramats lopp stimuleras elevernas intresse av att de gör utvärderingar och fattar beslut. Barnens intresse är alltså det kitt som håller dramat samman.²²

Detta betyder att både lärare och elever måste samspela för att få dramat att bli lärorikt, intressant, roligt och givande!

Sammanfattning

Som lärare måste man kunna sätta gränser. För att kunna sätta gränser inom vilka ett dramaprojekt ska kunna ske så måste läraren känna sig själv bra nog för att sätta och hålla rätt gränser. För att ett dramaarbete ska bli fruktsamt och utvecklande, samt lärorikt för alla inblandade måste det finnas regler och någon som styr. Ett dramaarbete lägger yttersta ansvar på pedagogen, men alla inblandade måste känna att de har så mycket ansvar som de klarar av för att dramaarbetet ska bli givande. De inblandade måste tro på det som de gör, ett intresse måste finnas. Pedagogen som den styrande faktorn får gärna ta på sig en eller flera roller under processens gång för att styra processen åt det håll som pedagogen ansett lämpligt. Drama som pedagogik innebär inte bara ett samspel mellan eleverna i gruppen, utan alla inblandade måste kunna samsas för att resultatet ska bli så utvecklande som möjligt. Att pedagogen reflekterar innan projektet startar är essentiellt och det är också viktigt att bestämma sig för vart man som pedagog står när det gäller beslutsfattande, ljudnivå, distans, gruppstorlek, undervisningsattityder samt lärarauktoritet. Tilläggas skall också att det är viktigt för individerna att tänka på integritet när man arbetar med drama som pedagogik eftersom det är nödvändigt att ge av sig själv, men man måste själv få bestämma hur mycket man ger och detta gäller både elever och pedagoger och eventuellt andra inblandade.

²² Wagner, Betty Jane, (1993): *Drama i undervisningen*. s 28.

Preciserad frågeställning

Efter att ha studerat vad andra forskare anser att drama är så har jag kommit fram till att dessa tre frågor är vad jag vill koncentrera mitt arbete kring:

- 1 Vad är drama som pedagogik?
- 2 Varför är drama en bra metod för kunskap och utveckling?
- 3 Hur kan vi pedagoger med drama i skolan hjälpa våra elever i deras lärande?

Metod

Metodval

Jag har valt metoden intervju. Intervjuerna var av slaget kvalitativa intervjuer, vilket betyder att frågorna var få och utrymme för svaren stort. Detta stöder Trost i sin bok *Kvalitativa intervjuer* där han säger: ”Då man gör kvalitativa intervjuer har man inga frågeformulär med i förväg formulerade frågor. (...) I stället skall man göra upp en lista över frågeområden. Listan bör enligt min mening vara ganska kort och ta upp stora delområden.”²³ Detta är för att den intervjuade ska få utrymme till att berätta och svaren inte ska bli korta och avhuggna, samt att den intervjuade har en potential att förmedla känslor i erfarenheterna och inte bara korta fakta. Intervjuerna var tre till antalet och skedde per telefon. Intervjuerna var så kallade *Halvstrukturerade* intervjuer, som beskrivs av Höst m.fl. så här: ”Halvstrukturerade intervjuer har en uppsättning frågor som stöd för intervjun, men man kan ändra ordning och formuleringar efter vad intervjusituationen medger.”²⁴ Detta också för att den intervjuade inte ska bli lika avbruten i sitt berättande.

Instrument

Instrumenten jag använde mig av var en telefon samt att jag förde anteckningar. Enligt Trost ”kan antecknandet verka störande och om intervjuaren inte genomgående gör anteckningar kan det uppfattas som en smula misstänkt när anteckningar görs (”vad sa jag nu som var intressant/galet/konstigt?”).”²⁵ För att slippa detta samt för att inte behöva resa långt för att hålla intervjuerna använde jag telefonen.

Frågor

Frågorna som intervjuerna grundades på var:

- 1 Vad är drama som pedagogik?
- 2 Varför är drama en bra metod för kunskap och utveckling?
- 3 Hur kan vi pedagoger med drama i skolan hjälpa våra elever i deras lärande?

Frågorna är de didaktiska frågorna vad, hur och varför vilka lämnar möjlighet till utförliga svar och brukar kallas ”*öppna frågor, dvs. frågor utan svarsalternativ*”²⁶

²³ Trost, Jan, (2005): *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur. s. 50.

²⁴ Höst, Martin, m.fl. (2006): *Att genomföra examensarbete*. Lund: Studentlitteratur. s. 34.

²⁵ Trost, Jan, (2005): *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur. s. 55.

²⁶ Trost, Jan, (2005): *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur. s. 15.

Urval

Personerna som jag har intervjuat är en klasslärare, en dramalärare samt en barnteaterförfattarinna. Jag har med mitt urval försökt hitta personer som arbetar med drama med barn, men som inte har exakt samma yrke.

Klassläraren är en man som anser att alla elever behöver få uppleva drama som metod för lärande och han försöker därför att genomföra ett dramaprojekt med varje årskull.

Dramaläraren är en ung tjej som håller i många barngrupper i drama, men också arbetar i olika klasser med drama när hon till exempel blir inhyrd i olika projekt.

Barnteaterförfattarinnan är en dam som förutom att skriva och organisera sina egna pjäser också arbetar med olika dramaprojekt i olika klasser, samt med vuxna. Hon anser att man kan få in drama i alla skolämnen och skulle gärna arbeta som inhyrd ”igångsättare” i olika klasser.

Genomförande

Efter att jag hade skrivit litteraturdelen av detta examensarbete så ringde jag till de personer som jag hade tänkt intervju och frågade om de ville ställa upp. Alla tackade ja till att medverka och vi bestämde en tid för telefonintervju som passade dem. Mina två första intervjuer flöt på fint och tog cirka en timme vardera. Detta skulle säkert min tredje intervju också ha tagit om det inte hade börjat åska. Vi beslutade oss för att avbryta intervjun efter en stund och återuppta den cirka en timme senare, när ovädret dragit förbi. Vi gjorde som planerat och avslutade intervjun när vädrets makter tillät oss att ringa utan att vara rädda för att bli träffade av en elektrisk urladdning från telefonen.

Databearbetning

Efter att jag avslutat en intervju satte jag mig vid en av mina datorer och skrev rent mina anteckningar medan jag fortfarande hade intervjun färskt i minnet. Jag tog dock en paus först för att hinna tänka över intervjun och få den att fastna bättre i minnet så att jag inte skulle missa något viktigt under tiden som jag skrev. Efter detta skrev jag om texten till en sammanhängande, berättande text så att den platsade i resultat-delen i detta arbete utifrån mitt minne och mina renskrivna anteckningar.

Reliabilitet/validitet

*”Validitet avser att jag mäter det som är relevant i sammanhanget medan reliabilitet avser att jag mäter på ett tillförlitligt sätt.”*²⁷ Jag anser att mina frågor är väl knutna till det som jag avsett att mäta vilket gör validiteten hög. Jag har under arbetets gång dock ifrågasatt arbetets reliabilitet. En sak som sänker reliabiliteten är min andra fråga (Varför är drama en bra metod för kunskap och utveckling?) som är ledande och gör att mätningen (svaret) blir därefter. En annan sak som sänker min reliabilitet är att jag tolkar svaren och intrycken jag får under intervjuerna och skriver ner dem. Eftersom jag inte stenograferar eller ordagrant skriver ut det som sades från en inspelning så sänks också reliabiliteten.

Etik

Jag har försökt att hålla tredje part hemlig. Jag har inte publicerat namnet på personerna som medverkat i mina intervjuer och ej heller namnet på deras arbetsplatser, med förhoppning att detta är nog för att inte röja deras identitet.

²⁷ <http://www.infovoice.se/fou/bok/10000035.htm>

Resultat

Mitt resultat nedan kommer att presenteras som en sammanfattande berättande text i tredjepersonsperspektiv. Mina frågor vad, varför och hur är invävda i texten och varje intervju är presenterad för sig. Jag startar med dramaläraren och fortsätter därefter med klassläraren för att avsluta med barnteaterförfattarinnan och efter varje stycke kommer en kort sammanfattning.

En dramalärares syn på drama som pedagogik

Hon håller i dramagrupper och musiksagor ute på olika skolor samt dramagrupper på teatern och olika kvällskurser i kommunen och grannkommunen. Ett av hennes projekt just nu är Astrid Lindgren-inspirerat, eftersom Astrid skulle ha fyllt hundra år i år. För att hedra hennes minne så ville dramaläraren starta detta projekt. Hon skickade ut ett blad till skolorna i kommunen för att se om det var några som nappade på hennes idé och ville vara med om projektet. Två skolor håller nu på med detta.

Hon lät lärarna dela in klasserna A och B i tre grupper. Eleverna fick välja vilken grupp de ville tillhöra av musikgruppen, skådespelargruppen eller rekvisitagruppen. Dramaläraren tyckte att detta var bra eftersom dels så blev grupperna mindre och dels så blev det lättare att arbeta med eleverna eftersom motivationen följer med valfriheten. De elever som valt skådespelargruppen skulle förhoppningsvis vara motiverade att arbeta med sitt agerande.

Första gången som dramaläraren mötte eleverna så samlade hon allihop och försökte att motivera dem i grupp. Hon talade om vad de skulle arbeta med och att de skulle anstränga sig tillsammans.

Hon brukar lägga rollbesättningen på lärarna och det är inte ovanligt att den som syns och hörs mest i vanliga fall också får en framträdande roll i uppsättningen. Det tycker hon inte är rättvist eftersom även de som har en tystare roll i klassen kan klara av en roll med mycket prat, minst lika bra, och i vissa fall bättre, än de som ofta pratar rakt ut i klassen. Hon känner att det kanske inte enbart blev så denna gång utan att man lottade om flera var intresserade av en roll. Dessutom så valde lärarna att ha dubbla antalet elever till de tre roller som har mest att säga. Detta är något som dramaläraren aldrig har arbetat med tidigare och hon tycker att det svåraste med det är att få det trovärdigt för publiken.

En annan sak som har varit och fortfarande är svårt i just den här gruppen är att hon hela tiden måste ge tydliga instruktioner. Vissa grupper klarar av att bli samlade på scenen och halvimprovisera en scen, men i den här gruppen så måste alla veta exakt vad de ska göra redan innan hon tar upp dem på scenen. De har också ganska stora svårigheter med att sitta still och titta på när det inte är deras tur att agera, vilket har lett till att hon har fått sätta fram stolar och igen varit mycket tydlig i sina instruktioner. Detta är extra tidskrävande, men förhoppningsvis ger det resultat. De har också delat in skådespelargruppen i två delar som en åtgärd mot stöket så att eleverna ska kunna koncentrera sig och inte förstöra för varandra. Detta innebär att hon ena gången arbetar intensivt med åtta elever och med tolv elever gången därpå. Indelningen föll sig naturligt i rollbytarbrytet, men ett par elever är med i båda grupperna. Hon ska se hur hon löser det nästa gång de ska öva.

Dramaläraren ska ta med sig skådespelargruppen till teatern och där hoppas hon på bättre resultat, dels för att det är lättare för henne att införa regler för en plats de inte är invanda med och dels för att de då kommer att arbeta med rekvisita, samt kostym vilket dramaläraren vet kommer att hjälpa eleverna in i sin roll mer så att de inte känner att det är de själva som står på scenen utan att det är karaktären som de gestaltar som står på scenen. Det har skett en utveckling hos gruppen sen hon började arbeta med dem, som hon har sett och det är att de börjar bli en mer homogen grupp i det att de möts på mitten som hon uttrycker det. De lugnare eleverna har vågat ta lite mer plats och de elever som syntes och hördes mycket i början har lugnat sig lite. Eleverna har ansträngt sig och lärt sig stora delar av manus utantill, detta har lett till att en del av dem har vågat att börja leka lite med sin, eller som sin, roll.

Det finns många saker som man måste tänka på enligt dramaläraren. En sak är att man sätter en rimlig ambitionsnivå för barnen. Inte en för lätt nivå, men heller inte en som tycks omöjlig att uppnå. Hon vill att eleverna ska känna att de lyckas. Drama är enligt henne ett sätt att ge alla elever en chans att synas och hon vill att alla elever ska komma till tals och att även de blygare eleverna vågar komma fram. Hon poängterar att man som ledare måste tänka positivt, vara positiv när man kommer och ska arbeta med gruppen samt att försöka se möjligheter och inte hinder.

De positiva saker som hon upplever att drama som pedagogik ger är att blygare elever vågar komma fram. Hon har haft en tjej med ADHD som enligt klasslärare har varit mycket jobbig, stökig och bråkig, men när de arbetade med drama så var hon lugn och fattade snabbt. Detta tycker dramaläraren är ett bevis på att drama som pedagogik är ett bra sätt att arbeta på. När dramaläraren möter en ny klass för första gången så ser hon ofta en del maktstrukturer i klassen och de olika roller som de har i skolan, men när de har arbetat ihop ett tag så är eleverna lugnare, tryggare och det plus att alla får känna sig viktiga och delaktiga gör att de blir lyckligare och släpper vardagsrollen lite grann. Dramatisering skapar förståelse.

Dramalärarens syn på drama som pedagogik kan sammanfattas så här:

De positiva saker som dramaläraren upplever att drama som pedagogik ger är att blygare elever vågar komma fram. När dramaläraren möter en ny klass för första gången så ser hon ofta en del maktstrukturer i klassen och de olika roller som de har i skolan, men när de har arbetat ihop ett tag så är eleverna lugnare, tryggare och det plus att alla får känna sig viktiga och delaktiga gör att de blir lyckligare och släpper vardagsrollen lite grann. Detta tycker dramaläraren är ett bevis på att drama som pedagogik är ett bra sätt att arbeta på. Dramatisering skapar förståelse. Det finns många saker som man måste tänka på enligt dramaläraren. En sak är att man sätter en rimlig ambitionsnivå för barnen. Inte en för lätt nivå, men heller inte en som tycks omöjlig att uppnå. Hon vill att eleverna ska känna att de lyckas. Hon poängterar att man som ledare måste tänka positivt, vara positiv när man kommer och ska arbeta med gruppen samt att försöka se möjligheter och inte hinder.

En klasslärares syn på drama som pedagogik

Han försöker att ha något dramaprojekt per elevkull. Även om han kanske inte håller i alla trådarna själv, så vill han ge eleverna upplevelsen av drama i alla fall en gång innan eleverna försvinner från skolan. Han vill bli bättre på att exempelvis ha små dramatiseringar i historia, det är lite dåligt med sådant just nu tycker han.

För tillfället är han mitt uppe i ett dramaprojekt där hans klass och parallellklassen samarbetar under ledning av en tjej från en teater i staden. Hon hjälper dem att sätta upp en pjäs inspirerad av Astrid Lindgren. Projektet spänner över flera veckor och eleverna är indelade i tre grupper: Skådespelargruppen, kulissgruppen och ljudgruppen. Musikläraren har hand om ljudgruppen. Tjejen från teatern har hand om skådespelargruppen. Klassläraren har hand om kulissgruppen. Eleverna har själva fått välja i vilken grupp de vill arbeta och de lottade vem som skulle ha vilken roll. Eleverna fick säga vilken slags roll de var intresserade av först, stor eller liten. Pedagog från teatern skrev ihop manuset så att det inte skulle bli för långt och sedan delade lärarna det på hälften och i det brytet så byter de huvudrollsinnehavare. De kände att det blev för mycket för ett par elever att lära sig inom den tidsram de hade att bemästra hela manuset och på detta sätt får fler elever chansen att ha en lite större roll också.

Det som han har upplevt som mest negativt under projektet har varit dels de omotiverade eleverna som gärna drar runt eller till och med förstör för de elever som arbetar och dels det kaos som råder. Det var mest kaosartat i början av projektet, när eleverna visade sin osäkerhet och även lärarna var lite nya för ett så här stort projekt. Det var inte bara att stänga dörren och strama åt tyglarna för att fokusera gruppen, berättar han. Det gick inte att stänga dörrarna och grupperna med elever var lite överallt och arbetade. De har nog kommit in i arbetssättet mer och mer med tiden och det är nyttigt att våga släppa loss lite också även om det ibland resulterar i att han får göra mer själv. Vissa elever klarar inte av att få fria tyglar. Då blir det ingenting gjort. Mycket beror säkert på osäkerhet, men ibland får man sätta penseln i handen på eleven för att få den att sätta igång. Eleven brukar knorra lite, men vara nöjd när den inser att den kan och börjar se resultatet av sitt arbete.

Att se resultat var väl en av de saker som han hade svårt för i början av projektet. När de hade arbetat lite och precis kommit igång så har de frågat varandra (lärarna emellan) om de ska blåsa av hela projektet. De har inte sett annat än svårigheter och ovilja vissa dagar, men de har kämpat vidare. De tror att det kommer att vara en viktig upplevelse för eleverna att ha varit med om ett så omfattande projekt som detta är. De ser att eleverna tycker om att visa vad de kan och att de känner att de bidrar till en stor helhet. Det finns som sagt några som inte har förstått detta ännu och som det är mycket svårt att motivera, men nu har de kommit över den tröskeln där lärarna ser målet och de tror att det kommer att bli bra. Det var jobbigt för klassläraren personligen när han inte såg det.

Det har inte varit så mycket lösningsförslag och idéer från eleverna och en hel del ovilja som sagt. Klassläraren från parallellklassen har varit den som försökt att fånga upp de elever som strövar omkring mellan grupperna och inte arbetar utan känner att de har tid att förstöra för de andra då de själva t.ex. inte har repliker som övas just då.

En del elever har under projektets gång visat prov på individuell utveckling som har uppfattats av klassläraren. Ett exempel är en elev som under en lång tid inte har pratat ordentligt när han pratar inför klassen, på till exempel läxförhör och högläsning så mumlar han eller slöddrar fram orden istället för att prata högt och ordentligt, trots att han inte är en blyg kille. Detta är något som han har haft som mål att arbeta med och nu när han arbetat i skådespelargruppen så har klassläraren märkt en förändring även under läxförhör och liknande. Eleven talar bättre och tydligare, vilket gör att både läraren och klassen hör vad han säger, vilket uppfattas som en mycket positiv utveckling.

Både dramaprojektet och det inledande arbetet med att våga redovisa inför klassen har gjort att de numera har fler muntliga redovisningar. Det kan vara lite trögt att komma igång, men eleverna har visat att de kan, så det börjar lossa mer och mer och fler vågar trotsa rädslan att stå framför klassen och prata. Många vågar visa att de kan, för det vill de göra, om någon annan gör det först. Numera är det ingen som skrattar åt den eller de som står där framme och tillsammans har de nog dämpat lite av de maktstrukturer som finns i klassen.

Klassläraren har sett att eleverna vanligtvis går omkring och spelar teater hela dagarna kan man säga. Han menar att de, många av dem i alla fall, har iklätt sig roller som är lite tuffare än vad de själva är bekväma med. Han tror att genom att träna mera drama, rollekar, dialoger, sketcher och liknande så kan de tillsammans skapa en lite bättre stämning i klassen där eleverna vågar att göra bort sig och inte är rädda för att sticka ut. Han vill att de ska skapa en trygghet i gruppen där de vågar vara individer. Klassläraren har lite svårt att dra igång och hålla i drama när han ser att det snabbt blir kaos, men han tror att han kommer att pröva lite mer strukturerat, kreativt, skapande kaos i framtiden nu när han har sett prov på de positiva effekterna av ett sådant arbete.

Klasslärarens syn på drama som pedagogik kan sammanfattas så här:

Det kan vara lite trögt att komma igång, men de involverade brukar bli nöjda när de inser att de kan och börjar se resultatet av sitt arbete. Han ser att eleverna tycker om att visa vad de kan och att de känner att de bidrar till en stor helhet. En del elever har när de har arbetat med drama visat prov på individuell utveckling som har uppfattats av klassläraren. Han tror att genom att träna mera drama, rollekar, dialoger, sketcher och liknande så kan de tillsammans skapa en lite bättre stämning i klassen där eleverna vågar att göra bort sig och inte är rädda för att sticka ut. Han vill att de ska skapa en trygghet i gruppen där de vågar vara individer.

En barnteaterförfattarinns syn på drama som pedagogik

Hon har alltid haft stor fantasi och varit bra på att hitta på saker, men det var först när hon gick på fritidsledarlinjen som hennes stora dramaintresse väcktes när en dramalärare var där och hälsade på. Den första gången som hon stod på scen i en uppsättning som inte bara var inom klassen var 1993.

Efter fritidsledarlinjen så var hon arbetslös ett tag innan hon startade sitt eget projekt med hjälp av ALU. Hon arbetade då med en sexårsgrupp där hon lärde sig mycket. Hon lärde sig att man lätt både underskattar och överskattar barn, själv överskattade hon sin grupp i det att hon trodde att de kunde lära sig repliker. Det visade sig att bara för att man själv kan något så betyder det inte att andra kan samma sak, så hon löste det genom att berätta en saga som barnen agerade till och om någon ville säga något så fick de göra det. Hon fick också erfara ont-i-magen-syndromet, då en tjej var så rädd för att spela teater att hon fick magsmärtor. För att visa tjejen att det inte var farligt så spelade hon själv upp en scen ut Alfons och tjejen förstod då att det inte var en så stor sak som de skulle göra och ville vara med. Slutsatsen av detta blev att man måste bjuda på sig själv och inte tro att man kan stå bredvid och få barnen att göra och agera utan att själv bidra.

Hon har sedan dess agerat med elever i alla skolåldrar. Det blir mycket sång- och lek-inslag i ettan och tvåan. Treorna klarar av att lära sig repliker är hennes erfarenhet. Med treorna har hon arbetat kring bland annat stenåldern eftersom det är en av de stora saker som man studerar i trean. Hon utgick då från vad eleverna lärt sig och gjorde en pjäs kring det för att befästa kunskaperna på ett roligt sätt. Det svåraste tycker hon att eleverna i åttan och nians attityder och förståelse har varit. De har inte förstått att när de inte går in för att gestalta sin roll fullt ut för att de tycker att rollen varit lite löjlig, så ser de löjliga ut ur publikens synvinkel eftersom det som gestaltas på scenen inte riktigt stämmer när det görs halvdant. Hon anser att det är viktigare att börja i sexårsgrupperna då dessa elever har med sig dramats fördelar genom hela skoltiden. Ett exempel hon såg på detta var en klass som hon hade drama med när de var sex år gamla som hon vet senare hade mycket lättare att arbeta ihop tjejer och killar, något som oftast inte riktigt fungerar i många fall i lågstadiet, med tjej- och kill-baciller och allt vad det innebär. Något som leder fram till elevernas insikt att man kan arbeta med alla är att hon ser till att hennes elever byter partners ofta när de arbetar på lektionerna. Det blir en självklarhet att alla arbetar med alla.

Hon vill genom drama lyfta fram de elever som vanligtvis inte syns och hörs så mycket. Hon vill inte tvinga någon att stå på scenen och när det kommer elever som verkligen inte vågar så hittar hon på något annat åt dem. En kille ville hellre vara scenarbetare och syntes mer på scenen än några av skådespelarna, men det tänkte han inte på i sin roll som scenarbetare. Detta gjorde också att hon kom fram till att alla ska kunna få vara med utifrån sina förutsättningar och det finns inget som säger att det inte kan vara två hövdingar i en stenåldersby eller kanske tre. När barnen själva får välja sina roller, inom dramats ramar, i detta fall stenåldern, så blir de mer delaktiga, tar mer ansvar och lär sig bättre. Dessutom kan ingen säga att de gör fel i det att det är deras egen roll och de inte kan bli jämförda med någon som spelat rollen tidigare.

Hennes erfarenheter visar att det går att få in drama i alla ämnen. I en sexa som hon arbetade lite i så hade de själva redan startat med tre Bamse-historier som de ville spela för lågstadiet. Historierna handlade om att hjälpa varandra och att accepteras även om man är annorlunda. Detta gick hon in och hjälpte dem att styra upp. I nian så hade hon ett forumspel om sex och samlevnad där klassen fick ta ställning till olika saker. Några exempel var ”Måste tjejen följa med killen hem även om hon inte vill?”, ”Hur säger man nej?”. Eleverna behövde inte gå in och spela rollen, men de var delaktiga genom att säga hur och vad de tyckte.

Fyra tjejer i åttonde klass, som gick till kuratorn regelbundet för att de var utanför, hjälptes också av dramaövningar och de skrev sedan en pjäs om mobbing som de spelade för lärare och sedan för mellanstadiet. En av tjejerna utvecklades enormt av detta arbete och lärare har efteråt kommenterat att hon fått en annorlunda hållning och vågat räcka upp handen på lektionerna och svara, trots att hon tidigare aldrig sagt ett knyst. Hon vågade vara lite tuffare i sin vardag efter att ha spelat tuff i pjäsen. Drama påverkar individen privat, då de efter att ha arbetat med drama, trots att de varit blyga innan, vågar säga vad de tycker. Hon tycker att det är viktigt att försöka bryta maktstrukturer och få fram de blyga barnen lite mer.

En annan kille som utvecklats genom drama var i åldern 7-9år och han var en mycket livlig pojke som bråkade, slogs och förstörde innan han fick börja med drama, dessutom vågade han inte säga nånting. Efter att ha arbetat med drama med pojken fick hon av föräldrarna höra att han blivit lugnare och vågat uppträda inför sina kamrater i skolan. Drama handlar om att våga leka med rösten, rollen, kroppen och sig själv. Man vågar vara den man är genom att spela teater, man hittar bitar av sig själv och man kan till exempel utforska känslan av hur det är att vara arg, utan att behöva såra någon annan individ.

I framtiden vill hon arbeta som igångsättare i skolan. Detta skulle innebära att hon skulle besöka olika klasser och hjälpa barnen att få uppleva drama i undervisningen. Antingen skulle hon kunna hålla i och styra ett sådant projekt eller så skulle hon kunna fungera som en hjälp och idéspruta för en lärare som vill arbeta med detta i sin klass.

Barnteaterförfattarinnans syn på drama som pedagogik kan sammanfattas så här: Hon menar att man lätt både underskattar och överskattar barn. Hennes erfarenheter visar att det går att få in drama i alla ämnen. Hon anser att man måste bjuda på sig själv och inte tro att man kan stå bredvid och få barnen att göra och agera utan att själv bidra. Hon anser att det är viktigare att börja i sexårsgrupperna då dessa elever har med sig dramats fördelar genom hela skoltiden. När barnen själva får välja sina roller, inom dramats ramar, så blir de mer delaktiga, tar mer ansvar och lär sig bättre. Dessutom kan ingen säga att de gör fel i det att det är deras egen roll och de inte kan bli jämförda med någon som spelat rollen tidigare. Hon tycker att det är viktigt att försöka bryta maktstrukturer och få fram de blyga barnen lite mer. Drama handlar om att våga leka med rösten, rollen, kroppen och sig själv. Man vågar vara den man är genom att spela teater, man hittar bitar av sig själv och man kan till exempel utforska känslan av hur det är att vara arg, utan att behöva såra någon annan individ.

Diskussion

Jag kommer här avslutningsvis att först granska min metod och därpå följer min resultatdiskussion.

Metoddiskussion

Vad kunde jag ha gjort bättre eller annorlunda?

Metodval

Jag valde metoden kvalitativ intervju eftersom jag ville mäta ”*vad den intervjuade tänker och känner, vilka erfarenheter den har, hur den intervjuades föreställningsvärld ser ut.*”²⁸ Detta val förespråkar även Johansson & Svedner: ”*Använd gärna kvalitativ intervju som huvudmetod för examensarbetet, eftersom den ger information av direkt relevans för läraryrket: insikter i elevers sätt att resonera vid problemlösning, lärares uppfattningar om viktiga förhållanden i arbetet, föräldrars värderingar och attityder osv.*”²⁹ Om jag hade haft en snävare ram för mina intervjuer så hade svaren kanske blivit lättare att jämföra, men de kunde också ha blivit mer kortfattade vilket jag befarade skulle hända om jag valt en kvantitativ intervjuform.

Instrument

Jag kunde ha spelat in intervjuerna på exempelvis band, vilket var svårt då jag inte äger de instrument jag behöver för att spela in samtal via telefon. Detta kunde jag ha gjort om jag inte gjort telefonintervjuer. Någonting som jag också gick miste om i och med att jag gjorde telefonintervjuer var att jag inte såg ansiktsuttryck eller gester under intervjuerna, men jag hade behövt spela in intervjuerna på film för att kunna ha kvar det materialet och den tekniken äger jag inte heller. Jag håller däremot inte med Trost när han säger ”*Telefonintervjuer är en variant som i sin tur kan uppvisa varierande grad av strukturering. De är vanligen standardiserade då de företrädesvis inte är lämpade för mera in- eller djupgående frågor och svar.*”³⁰ eftersom min erfarenhet säger att telefonen kan verka som en trygghetsfaktor och göra att den intervjuade känner att den kan slappna av och berätta fritt förutsatt att den inte befinner sig i en miljö med många distraktionsfaktorer.

²⁸ Trost, Jan, (2005): *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur. s. 23.

²⁹ Johansson, Bo, m.fl. (2004): *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: X-O Graf Tryckeri AB. s. 28.

³⁰ Trost, Jan, (2005): *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur. s. 22.

Frågor

Någonting som jag borde ha gjort bättre är att jag skulle ha formulerat min andra fråga annorlunda. Min andra fråga var denna: Varför är drama en bra metod för kunskap och utveckling? Med min formulering så förutsätter jag att drama är en bra metod för kunskap och utveckling. Jag borde ha formulerat frågan så att denna förutsättning inte fanns.

Urval

Trost säger: ”Rent allmänt skulle jag vilja påstå att man ska begränsa sig till ett mycket litet antal intervjuer, kanske fyra eller fem av dem eller kanske åtta. Ganska få är vanligen att föredra.”³¹ Jag ansåg att tre var ett lagom antal intervjuer, men jag kunde ha gjort en eller två till. I efterhand så kan jag säga som Trost att det kan vara bra att ha gjort fler intervjuer och välja vilket material som man vill använda sig av.

Genomförande

Om jag hade haft mer tid och resurser så skulle jag kunnat åka till de jag ville intervjua, tagit med filmkamera och antecknat efteråt, men nu fanns inte den möjligheten. Jag slapp dock att bli nekad tillåtelse att spela in de intervjuade på film eller band eftersom jag inte hade den möjligheten.

Tillförlitlighet

”Ett problem vid intervjuer är att intervjuaren, utan att själv märka det, uttrycker sina förväntningar och värderingar och därmed påverkar den intervjuades svar.”³² Jag märkte som sagt att jag gjort detta vanliga misstag genom att på förhand bestämma vilken åsikt mina intervjuare skulle ha om metoden drama som pedagogik. Jag borde inte ha förutsatt någonting angående de intervjuades svar utan ha ställt en fråga som inte var ledande. Jag tror inte att någon av de intervjuade medvetet talat osanning i intervjusituationen och de dementerade heller inte min fråga, men jag borde ändå ha ställt den annorlunda.

³¹ Trost, Jan, (2005): *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur. s. 123.

³² Johansson, Bo, m.fl. (2004): *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: X-O Graf Tryckeri AB. s. 27.

Resultatdiskussion

Jag har själv alltid gillat drama som pedagogik. Jag kanske inte riktigt har insett det tidigare, för jag har inte haft koll på vad det har innefattat, men när jag tänker tillbaka på min egen skoltid så är några av de starkaste minnena från när vi dramatiserade. Dramatisering befäster kunskapen på ett annorlunda sätt samtidigt som det är en kaotisk, givande, men framförallt rolig process att arbeta i.

Under arbetet med det här examensarbetet så har jag fått det bekräftat att drama som pedagogik är någonting som berikar barns lärande, samt verkar både individutvecklande och grupp-utvecklande samtidigt som det är stimulerande och roligt för de inblandade. Det är inte bara jag som har tyckt att detta stämmer. Jag har även fått det bekräftat i litteraturen av exempelvis Järleby när han skriver:

Teater och drama har i ett utbildningssammanhang genom historien setts som ett förlösande ämne vad gäller personlighetsutveckling och träning av hela människan. Enligt en sådan uppfattning har inte bara förståndet utan också kropp, känsla, handling och fantasi som mänsklig kommunikation kunnat användas och beaktas i en holistisk lärandeprocess.³³

En lärandeprocess som tillgodoser flera av människans behov samtidigt. Även i mina intervjuer framhålls positiva effekter som drama som pedagogik medför. Förutom att det hjälper gruppen att komma närmare varandra, så hjälps även individerna på ett personlighetsutvecklande plan, som enligt dramaläraren ”gör att gruppen möts på mitten”³⁴.

I min resultatdel i detta arbete är resultatet av min undersökning presenterat som en löpande text. Eftersom jag valt metoden kvalitativ intervju så ansåg jag det vara en passande metod för presentation av resultatet. Visserligen kan man tycka att det inte är lika lättläst för läsaren, men att styra svaren från de intervjuade till att passa för att kortas ner så att de blir lätta att jämföra medför att intervjun blir kvantitativ i sin utformning och därmed inte förmedlar den intervjuades tankar. För läsarens skull har jag därför sammanfattat efter varje resultatpresentation så att man lättare ska kunna få grepp om resultatet. Hade jag valt en annan metod så hade jag kunnat ställa upp ett diagram, men pedagogers känslor är lite svåra att passa

³³ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 15.

³⁴ Dramaläraren, (07-05-11): *Intervju angående drama som pedagogik*.

in i ett diagram, så det är därför resultatet är presenterat som en löpande text med sammanfattningar istället.

Någonting som jag vill poängtera är att det, trots att det är ett roligt arbetssätt att arbeta med drama som pedagogik, inte är någon dans på rosor. Järleby skriver:

Kreativitet kan ges en betydelse av att göra, skapa och att ge existens. Att vara kreativ inom teater och drama handlar om att involvera sig själv, sina egna erfarenheter och drömmar, sin kropp och sin relation till omgivningen i ett byggande av nya världar.³⁵

Vilket innebär att pedagogen dels måste vara den styrande faktorn samtidigt som han eller hon verkar för att skapa något kreativt tillsammans med eleverna och bjuder på sig själv med syftet att nå ett visst kunskapsmål. Detta är inte en lätt uppgift och enligt klassläraren kan det kännas som om man helst vill ge upp, speciellt i det första skedet av processen, då allt är som mest kaotiskt.

Jag vill avslutningsvis sammanfatta svar till mina tre frågeställningar.

1 Vad är drama som pedagogik?

Drama som pedagogik är en metod med vilken elever och lärare lär sig mer om sig själva, varandra och världen.

2 Varför är drama en bra metod för kunskap och utveckling?

Eftersom drama som pedagogik verkar både personlighetsutvecklande och grupputvecklande samtidigt som den hjälper eleverna på ett stimulerande, kreativt och roligt sätt mot sina kunskapsmål, så är drama som pedagogik en bra metod.

3 Hur kan vi pedagoger med drama i skolan hjälpa våra elever i deras lärande?

Genom att bjuda på oss själva samtidigt som vi involverar eleverna i en beslutandeprocess om sitt eget lärande inom dramats ramar, där vi verkar som medagerare för att inspirera, stimulera och styra våra elever, så att de upplever att kunskapsinhämtande är roligt och intressant.

³⁵ Järleby, Anders, (2005): *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. s 41.

Förslag till fortsatt forskning

Efter att ha arbetat med detta examensarbete inser jag hur roligt och intressant det skulle vara att videofilma ett dramaprojekt och komplettera genom att intervjua de styrande pedagogerna och eleverna i samma projekt för att se vilka brister metoden kan tänkas medföra, samt om den verkligen faller i så god jord hos alla elever som man kan tro. Det skulle vara intressant att ställa liknande frågor till samma personer under flera skeden av processen. Exempelvis starten, mitten, slutet och en kort tid efter avslutat projekt, för att se om deras egen syn på processen förändrats någonting under projektets gång.

Källförteckning

Litteratur

Höst, M et al. (2006). *Att genomföra examensarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, B et al. (2004). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: X-O Graf Tryckeri AB.

Järleby, A. (2005). *Spela roll – kreativt lärande med teater och drama*. Skara: Pegasus.

Rasmusson, V. (2000). *DRAMA – konst eller pedagogik?* Malmö: Team Offset & Media.

Strömquist, S. (2003). *Skrivboken*. Göteborg: Hallgren & Fallgren.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Wagner, B. (1993). *Drama i undervisningen*. Göteborg: Daidalos.

Öfverström, C. (2006). *Upplevelse, inlevelse och reflektion – drama som en aktiv metod i lärandet*. Linköping: LiU-Tryck.

Utbildningsdepartementet. (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Internet

Gunnarsson, R. (2002). *Reliabilitet och Validitet*. Hämtad 2007-05-28, från

<http://www.infovoice.se/fou/bok/10000035.htm>